

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента
ТОПОЛЬНИК Яни Володимирівни

на дисертацію **ТУКАЛА Сергія Миколайовича** на тему:

**«ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ В
НАУКОВИХ УСТАНОВАХ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ НА
ПЛАТФОРМІ SHAREPOINT»**,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю **13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті**

Державна політика України передбачає виконання комплексу завдань, які зобов'язані забезпечити не лише впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у проведення наукових досліджень, забезпечення доступу до національних і світових інформаційних ресурсів, але й впровадження електронного документообігу в наукових установах для систематизації ходу виконання наукових досліджень, вчасного реагування на розпорядження, запити і надання пропозицій до документів, оприлюднених для громадського обговорення, та розвитку компетентності наукових працівників з питань електронного документообігу.

Зважаючи на зазначене, не виникає сумнівів актуальність теми представленої дисертаційної роботи С. М. Тукала, у якому досліджено проблему організаційно-педагогічного супроводу впровадження електронного документообігу в наукових установах.

Дисертація свідчить, що науковий апарат дослідження, його структура та зміст демонструють логічність, системність, результативність та самостійність наукового пошуку автора. Мета роботи полягає в розробці організаційно-педагогічної моделі впровадження системи електронного документообігу на платформі SharePoint в наукових установах.

Дисертаційна робота здобувача виконувалася відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України в межах науково-дослідних робіт «Науково-технологічні і методичні засади забезпечення організації документообігу в інформаційних системах галузі освіти» (НД № 0106U000751); «Науково-методичні засади забезпечення інформаційної системи планування наукових досліджень в Академії педагогічних наук України на базі мережі Інтернет» (НД № 0109U002139);

«Методологія інформатизації наукової і управлінської діяльності установ НАПН України на основі веб-технологій» (НД № 0112U000282), «Система науково-організаційного і технологічного забезпечення розвитку мережі електронних бібліотек установ НАПН України» (НД № 0112U000283), «Система інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу» (НД № 0115U002234), «Методика використання відкритих електронних науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників» (НД № 0118U003159).

Наукова новизна дослідження підкреслює правомірність поставлених завдань і засвідчується такими основними здобутками. Вперше Тукалом С.М. теоретично обґрунтовано та розроблено модель інформаційної системи для підтримування документообігу в наукових установах на платформі SharePoint; модель зовнішнього документообігу наукової установи; обґрунтовано етапи проектування СЕД наукової установи; визначено вимоги до СЕД наукової установи; модель робочого процесу запиту на виконання науково-дослідної роботи; розроблено критерії добору платформи для створення та впровадження СЕД у діяльність наукової установи; організаційно-педагогічні засади та модель впровадження СЕД в наукову установу в умовах неформальної освіти; модель цифрового портфоліо наукового працівника як складника системи електронного документообігу; модель розвитку компетентності з електронного документообігу наукових працівників як складника ІК-компетентності; удосконалено: організаційно-методичні засади розвитку компетентності наукових працівників з використання електронного документообігу; організаційно-методичні засади навчання наукових працівників в умовах неформальної освіти; типову модель життєвого циклу СЕД (доповнено організаційно-педагогічними засадами впровадження СЕД); етапи, засоби проектування СЕД на платформі SharePoint, психолого-педагогічні умови та організаційно-педагогічні засади розроблення та використання автоматизованих систем інформаційно-методичного забезпечення і підтримування наукових досліджень в частині, що стосується документування результатів дослідження. Дістали подальшого розвитку теоретичні та методичні засади впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у наукових установах.

Результати проведеного дисертантом дослідження можуть бути

використані в наукових установах та закладах вищої освіти для інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук.

Структура дисертації відповідає меті та завданням дослідження, складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, додатків, наприкінці роботи список використаних джерел, що складається з 282 найменування, свідчить про глибоке вивчення здобувачем українських та зарубіжних публікацій, а також змістовних Інтернет-ресурсів, присвячених предмету дисертаційного дослідження. Привертає увагу те, що зміст кожного розділу чітко підпорядкований меті та завданням дослідження. Робота містить 18 таблиць, 64 рисунка та 8 додатків на 20 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 256 сторінок, що відповідає вимогам до кандидатських досліджень.

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його мету, задачі, об'єкт і предмет; розкрито наукову новизну та практичне значення, відображено апробацію та впровадження результатів дослідження, подано відомості про публікації, структуру та обсяг дисертації. Аналіз наукового апарату дає змогу зробити позитивний висновок щодо методологічної обґрунтованості, виваженості та органічного взаємозв'язку всіх основних категорій дослідження.

На позитивну оцінку заслуговує перший розділ дисертації «Теоретико-організаційні основи впровадження електронного документообігу», в якому С. М. Тукалом проаналізовано стан досліджуваної проблеми: викладено сутність основних дефініцій та теоретико-методологічні підходи до проблеми дослідження, уточнено понятійно-термінологічний апарат (компетентність з електронного документообігу, неформальна освіта наукових працівників, інформаційна система наукових установ), визначено цілі і завдання електронного документообігу в наукових установах, проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід використання систем електронного документообігу, обґрунтовано засади неформальної освіти наукових працівників.

Дисертантом встановлено, що для впровадження СЕД в наукових установах необхідно розвивати компетентність наукових працівників з електронного документообігу в умовах неформальної освіти, зокрема, під час тематичних тренінгів. Обґрунтовано принципи, ознаки, цілі, завдання, види та

характеристики неформальної освіти для розвитку компетентностей наукових працівників з електронного документообігу; з'ясовано, що ефективними формами навчання є онлайн і офлайн (в онлайн-режимі – це вебінари, онлайн-конференції та семінари, дистанційні курси, цифрові марафони, мікронавчання, дистанційне стажування; а в офлайн-режимі – це традиційні семінари, професійні курси, майстер-класи, тематичні тренінги, круглі столи, стажування тощо).

Заслуговує на увагу вміння С. М. Тукала працювати з науковим матеріалом, ґрунтовно аналізувати його та успішно робити належні узагальнення теоретичного і практичного характеру.

У другому розділі «Основи моделювання електронного документообігу та впровадження його в наукових установах» дисертантом обґрунтовано загальну методика проведення дисертаційного дослідження, здійснено порівняльний аналіз паперового та електронного документообігу, обґрунтовано вибір платформи SharePoint для створення системи електронного документообігу в науковій установі, розроблено модель інформаційної системи для підтримування документообігу в наукових установах на платформі SharePoint, розроблено модель формування цифрового портфоліо наукового працівника як складника системи електронного документообігу, обґрунтовано процедурну модель впровадження електронного документообігу та розвитку компетентності з електронного документообігу наукових працівників в умовах неформальної освіти.

Автором встановлено, що документування наукових досліджень є одним із завдань наукової установи, тому включає такі процеси, як: планування науково-дослідних робіт, контроль за науковою діяльністю, звітність про результати виконаної роботи. Визначено вимоги до СЕД в науковій установі, узагальнено основні цілі та подано типовий перелік задач сучасної СЕД. Обґрунтовано вибір SharePoint як платформи для створення та впровадження СЕД в науковій установі. Оскільки важливим критерієм для вибору програмних засобів є зручність роботи та дружній інтерфейс, з якими користувачу буде максимально комфортно працювати.

Схвальної оцінки заслуговують розроблені С. М. Тукалом модель інформаційної системи для підтримування електронного документообігу в

наукових установах на платформі SharePoint та модель розвитку компетентності з електронного документообігу наукових працівників в умовах неформальної освіти.

Обґрунтовано 5 основних етапів і розроблено процедурну модель впровадження СЕД в наукових установах, а саме: організаційно-підготовчий, мотиваційно-аналітичний, організаційно-настановний, діяльнісно-корекційний, результативно-аналітичний.

Дисертантом виділено, що цифрове портфоліо наукового працівника використовується як онлайнний ресурс, що формується з даних електронного документообігу наукової установи та демонструє узагальнену інформацію про науково-методичні та практичні особистісні досягнення наукового працівника і результати моніторингу його професійного зростання.

Заслуговує на увагу третій розділ дисертації «Організаційно-педагогічні засади впровадження електронного документообігу в науковій установі», в якому автором розроблено організаційно-педагогічну модель впровадження системи електронного документообігу в наукових установах, методичні засади документування наукових досліджень, обґрунтовано підходи до впровадження СЕД в наукових установах, педагогічні умови впровадження СЕД в наукових установах.

С. М. Тукалом обґрунтовано організаційно-педагогічні засади як систему організаційно-технологічного, науково-методичного забезпечення та психологопедагогічних умов, на основі яких мають бути виконані завдання щодо впровадження СЕД в умовах неформальної освіти. Основними компонентами організаційно-технологічного забезпечення впровадження СЕД визначено: розроблення нормативно-правових актів функціонування СЕД в наукових установах; визначення розробників системи; формування груп майбутніх користувачів; технічне забезпечення наукових установ необхідними засобами тощо. До науково-методичного забезпечення впровадження СЕД віднесено: розроблення методичних матеріалів, інструкцій; забезпечення онлайнної підтримки впровадження електронного документообігу; розроблення анкет, опитувальників; розроблення програм навчання/тренінгів. Психолого-педагогічні умови включають такі компоненти, як створення мотивації у майбутніх користувачів, підготовку та проведення семінарів і тренінгів, надання індивідуальних консультацій та підтримування самостійного використання СЕД; розвиток компетентностей з

використання СЕД тощо.

Дисертантом обґрунтовано організаційні заходи для забезпечення навчання і розвитку компетентності з електронного документообігу наукових працівників в умовах неформальної освіти, етапи і заходи щодо розвитку компетентності з електронного документообігу наукових працівників в умовах неформальної освіти та впровадження СЕД.

У четвертому розділі «Організація та проведення педагогічного експерименту» автором описано організацію і методику експериментального дослідження та здійснено аналіз результатів педагогічного експерименту.

Основна мета експерименту полягала в перевірці ефективності запропонованої С. М. Тукалом організаційно-педагогічної моделі для розвитку компетентності з електронного документообігу наукових працівників в умовах неформальної освіти і в процесі впровадження СЕД в науковій установі.

На першому етапі проведено діагностику рівнів сформованості професійної готовності співробітників наукових установ до впровадження СЕД та розроблено методичні матеріали. На другому етапі дослідження було проведено тренінги, семінари, майстер-класи з використанням розроблених методичних матеріалів. Також було проведено повторну діагностику рівнів розвитку компетентності з електронного документообігу та виконано порівняльний аналіз результатів дослідження.

Результати педагогічного експерименту супроводжуються матеріалом у графічному відображенні, у вигляді таблиць, рисунків, які суттєво розширюють та доповнюють зміст дисертаційної роботи. Вірогідність експериментальних даних забезпечується використанням сучасних засобів і методик проведення дослідження.

Слід зазначити практичне значення одержаних результатів, яке полягає в їхній достатній готовності до впровадження у наукових установах та закладах вищої освіти: розроблено методичні рекомендації «Наукові дослідження: Планування, контроль, моніторинг», дослідного зразка ІС «Наукові дослідження» (свідоцтво про реєстрацію авторського права №55693), розроблено програму семінару-тренінгу для наукових співробітників з використання документообігу в професійній діяльності, здійснено добір змісту навчального матеріалу з основ електронного документообігу планування наукових досліджень для навчання наукових працівників в

умовах неформальної освіти.

Загальні висновки дисертаційного дослідження С. М. Тукала повністю відповідають поставленим завданням та свідчать про досягнення визначеної мети. Висновки до кожного розділу дисертаційної роботи ґрунтовні та узагальнюють основні наукові результати дослідження автора.

Зміст автореферату дисертації ідентичний тексту дисертації, повністю розкриває основні результати й висновки дослідження, які достовірні, мають наукову новизну та відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи С. М. Тукала, її цілісність та логіку викладу матеріалу, можна вказати й на наявність певних дискусійних положень:

1. На нашу думку, доцільно було б до загальнонаукових методологічних підходів сучасної педагогічної науки, що можуть бути застосовані у ході дослідження, необхідно віднести інформаційний, який забезпечує успішність інформаційної діяльності як сукупності процесів одержання, збирання, аналітико-синтетичної переробки, зберігання, пошуку та поширення інформації. Вказаний підхід є безумовно цінним у реалізації проведеного дослідження.

2. Під час наукового пошуку С. М. Тукалом розроблено низку моделей, що описують основні процеси наукового дослідження, вважаємо, що у підрозділі 2.4 варто було б розглянути базові поняття «модель» та «моделювання».

3. Дисертантом було визначено психолого-педагогічні умови, на основі яких мають бути виконані завдання щодо впровадження СЕД в умовах неформальної освіти, однак, не враховано залучення наукових працівників до активної наукової комунікації із використанням системи електронного документообігу, що є вкрай важливим для підтримки наукової взаємодії у сучасному світі.

4. Робота значно виграла, якщо б автор описав не тільки результати формувального експерименту, а й докладніше зупинився на обговоренні можливих причин таких позитивних зрушень.

Вказані зауваження не мають принципового характеру і не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку роботи та її результати.

Таким чином, за характером фактичного матеріалу, ступенем його

якісного і кількісного аналізу, рівнем новизни і значущості результатів дослідження для теорії та практики інформаційно-комунікаційних технологій в освіті дисертаційна робота Тукала Сергія Миколайовича «Організаційно-педагогічні засади впровадження в наукових установах електронного документообігу на платформі SharePoint» відповідає вимогам робіт такого типу, зокрема пп. 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016, № 943 від 20.11.2019, № 607 від 15.07.2020), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри
педагогіки вищої школи,
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Я.В. Топольник

Підпис доктора педагогічних наук, доцента Топольник Я. В. – засвідчую.

Начальник відділу кадрів

Є.С. Сілін